

9. KULTUURIPÄRAND: MUUSEUMID

Muuseumide arv:	248 muuseumit	(2011. a)
Töötajate arv:	1 586 inimest	(2011. a)
Tulud:	42,1 mln eurot	(2011. a)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
LÜHIKOKKUVÕTE	4
9.1. PAKKUMINE	5
9.1.1. Muuseumide põhinäitajad	5
9.1.2. Töötajate arv	6
9.1.3. Tulud-kulud	7
9.1.4. Regionaalne paiknemine	8
9.1.5. Suuremad muuseumid	9
9.1.6. Muuseumid ja välisnäitused	10
9.2. NÕUDLUS	12
9.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA	17
9.3.1. Riiklikud toetusmeetmed	17
9.3.2. Organiseeritus	22
9.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega	22
9.4. HARIDUS	24
9.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA OHUD	25
9.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS	27
9.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD	28
Lisa 9.1. Riigimuuseumid ja keskmuseumid	29
Lisa 9.2. Kultuuriministeriumis registreeritud muuseumid 2009. aasta märtsi seisuga	30
Lisa 9.3 eesti Kunstimuuseumi näitused välismaal ja välismaa näitused Eesti Kunstimuuseumis 2008-21011.....	38

SISSEJUHATUS

Muuseumi olemust määratletakse kõige sagedamini maineka rahvusvahelise muuseumide organisatsiooni ICOM¹ definitsiooni kohaselt. Muuseum on majanduslikku kasu mittetaotlev institutsioon, mis on üldsusele avatud, ühiskonna ja selle arengu teenistuses ning kogub, säilitab, uurib, vahendab ning eksponeerib inimese ja tema elukeskkonnaga seotud materjale teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel.

Muuseumitöö loominguolulise olemuse tõttu (näitused, üritused, töö fondidega jm) kuuluvad muuseumid loomemajanduse valdkondade hulka.

Muuseumidel on suur tähtsus riigi või paikkonna maine kujundajana, kultuurilise identiteedi kandjana ja elanikkonna haridustaseme tõstjana. Muuseumid pakuvad senisest enam meelelahutuslikke võimalusi ajaveetmiseks, suutes sel teel parandada oma majanduslikke võimalusi. Samas teadvustatakse, et konkureerimine meelelahutusturul ei ole muuseumi põhieesmärgiks. Kui meelelahutuslikkus ja atraktiivsus on seotud muuseumi hariduslike eesmärkidega ja toetub muuseumi poolt pakutavale originaalsele teabele, aitab see muuseumide eesmärkide saavutamisele kaasa.

Ekspertide hinnangul on kvaliteetse muuseumi eelduseks tasakaalustatud ja kompleksne areng, mis hõlmab kogumistegevust, kogude korrastamist, säilitamist, teadustööd, hariduslike või haridust edendavate teenuste pakkumist erinevatele sihtgruppidele (haridusprogrammid), näituste, loengute, simulatsioonide, kasutuskooptate loomist, konverentside korraldamist, artiklikogumike väljaandmist jne. Kui muuseumi tegevus on piisavalt huvitav ja atraktiivne, on rohkem külastajaid ja paremad võimalused ennast majandada ja arendada. Edu võtmeks on kogude ja näituste esitlemisel erinevate võimaluste loomine erinevatele sihtrühmadele. Tänapäeva muuseumidele on oluline kogude mitmekülgne kättesaadavaks tegemine kaasaegsete vahenditega – muuseumide infosüsteemi (MuIS²) kaudu võrkkommunikatsioonina muuseumitöötajatele, virtuaalnäituste³ ja Eesti Muuseumide Infokeskuse⁴ ning muuseumide kodulehtede abil laiemale avalikkusele.

Muuseumide tähtsust kultuuri valdkonnas näitab Eesti muuseumiühingu ja Kultuuriministeeriumi eestvedamisel 2009. aastal toimunud Eesti Muuseumiaasta, mille eesmärgiks oli pöörata tähelepanu Eesti muuseumidele ning tuua esile nende roll kultuuripärandi säilitamisel. Selle aasta jooksul toimus paljudes muuseumides huvitavaid ja mitmekesiseid ettevõtmisi, kus lisaks näitusprogrammidele said huvilised osaleda muuseumitemaatilistel üritustel, tulemuseks oli muuseumide külastajate arvu kasv, mis ületas 2 mln inimest. Ka 2011. aastal, kui Tallinn oli Euroopa Kultuuripealinnaks, suurenes muuseumide külastatavus märgatavalt. Selle ürituse läbiviimine näitas, et Eesti kultuur on osa üleeuroopalisest kultuurist.

¹ *International Council of Museums*

² Veebipõhise muuseumide infosüsteem MuIS tutvustus on leitav aadressil <http://www.muuseum.ee>

³ Virtuaalne näituste süsteem (VNS) on kättesaadav aadressil <http://www.virtuaalmuuseum.ee>

⁴ Eesti Muuseumide Infokeskuse veebileht <http://www.muuseum.ee>

LÜHIKOKKUVÕTE

2011. aastal tegutses Statistikaameti andmetel 248 muuseumi, sh riiklikud, omavalitsuste, ettevõtete ja eramuuseumid. Muuseumides oli samal aastal hõivatud 1586 töötajat ning muuseumide tulud ulatusid 42 mln euroni ja kulud 31 mln euroni. Tasulistest muuseumiteenustest laekus muuseumidele 2011. aastal 6,6 mln eurot, sealhulgas piletimüügist 4 mln eurot. Muuseumide külastatavus liikus tõusutrendil. Huvi eesti muuseumide vastu säilib välituristide hulgas. Nii kohalike- kui väliskülastajate arvu suurendamist mõjutas Tallinna valimine 2011. aasta Euroopa Kultuuripealinnaks. Maakondade lõikes on muuseumide kõige enam Harjumaal, kus koos Tallinnaga on 66 muuseumit. Eesti muuseumide rahastatakse mitmest allikast, sealhulgas riigieelarvest, struktuurivahenditest (ESF, ERF, ÜF), rahvusvahelist toetust saab Interreg-i kaudu. Mitme sihtkapitali kaudu jagab muuseumidele stipendiume Eesti Kultuurikapital:

Muuseumide toetanud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Hasartmängumaksu Nõukogu, vähesel määral SA Rahvuskultuuri Fond. Muuseumitöötajaid ühendavaks organisatsiooniks on Eesti Muuseumiühing ja Eesti muuseumid on esindatud Rahvusvahelises Muuseumide Nõukogus (ICOM). Muuseumide edasine areng on tihedalt seotud turismiga. Kultuuriministeeriumi poolt on väljatöötatud muuseumide arengukavad.

9.1. PAKKUMINE

9.1.1. Muuseumide põhinäitajad

Statistikaameti andmetel oli 2011. aastal Eestis 248 muuseumi ja muuseumide eraldiasuvaid filiaale (tabel 9.1), mida on 2007. aastaga võrreldes 14% rohkem. Vahepealse aja jooksul on lisandunud uusi muuseume ja osa on lõpetanud tegevuse. Eesti Kirjandusmuuseum ei ole alates 2011. aastast muuseumiseaduse alusel tegutsev muuseum, vaid teadus- ja arendusasutus, mis täidab rahvuslike humanitaarteaduste keskarhiivi ning arhiivraamatukogu ülesandeid.

Tabel 9.1. Muuseumide, külastuste, töötajate, näituste ja põhifondi säilikute arv 2003–2011

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011/07 +/-%
Muuseumide arv*	200	209	209	209	217	224	236	245	248	14,3
Külastuste arv, tuhat	1 636	1 726	1 762	1 883	1 907	2 059	2 229	2 150	2 666	39,8
Külastusi 1000 elaniku kohta	1 209	1 282	1 309	1 402	1 421	1 536	1 663	1 604	1 989	40,0
Töötajate arv	1 493	1 519	1 576	1 549	1 499	1 618	1 552	1 593	1 586	5,8
Näituste arv	1 417	1 392	1 378	1 411	1 518	1 518	1 596	1 539	1 581	4,2
Põhifond, mln säilikut	7,6	8,1	8,4	9,1	9,3	9,4	9,8	10,0	8,6	-7,5

* sh eraldiasuvad filiaalid; v.a koolimuuseumid

Alates 2011. aastast ilma Eesti Kirjandusmuuseumi andmeteta

Allikas: Statistikaamet

Eesti muuseumid jagunevad omandivormi alusel nelja gruppi: riiklikud muuseumid sh riigi osalusel asutatud sihtasutused, avalik-õigusliku juriidilise isiku muuseumid, munitsipaalmuuseumid ja eramuuseumid. Üksteist riiklikku muuseumit tegutsevad keskmuseumitena ja on Kultuuriministeriumi valitsemisalas, mis tähendab, et nende kogud esindavad mingit ainevaldkonda terviklikult ning nendel on kohustus juhendada teisi muuseume metoodiliselt vastavas ainevaldkonnas. Omandivormist lähtuvalt on Eestis kõige enam riiklikke ja riigiasutuste alluvuses olevaid muuseume ning munitsipaal- ehk kohalikele omavalitsustele kuuluvaid muuseume – vastavalt 88 ja 86 muuseumit, mis kokku moodustavad 70% muuseumide koguarvust. Eesti eraõiguslikele isikutele kuulub 70 muuseumit ehk 28% muuseumitest ja välismaa eraõiguslikele isikutele 4 muuseumit ehk 2%. On muuseume, mis on riiklikud üksused, kuid muuseumiseaduse tähenduses ei ole riigimuuseumid näiteks Eesti Maanteemuuseum (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi valitsemisalas), Eesti Panga Muuseum (muuseumi tööd korraldab Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond). On muuseume, mis kuuluvad avalik-õigusliku juriidilisele isikule ja on selle isiku struktuuriüksus. Siia kuuluvad Tallinna Tehnikaülikooli, Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli muuseumid. Mõned muuseumid kuuluvad äriettevõtetele, näiteks AS Kalevi Martsipanituba.

Temaatiliselt liigitatuna on Eestis Statistikaameti andmetel kõige rohkem ajalooa tegelevaid muuseume, kuhu kuuluvad koduloomuuseumid (kokku 94), arheoloogia- ja ajaloomuuseumid (kokku 53) ning etnograafia- ja antropoloogia muuseumid (kokku 10). Erimuuseumide, mis tegelevad üksiku teemaga (nt Eesti Spordimuuseum), oli 44. Kunstimuuseumite arv ulatus 20-ni ning teadus- ja tehnikamuuseumide oli 17.

Muuseumistatistika kogumisega tegeleb Statistikaamet, mille andmed näitavad ajalisi muutusi muuseumitegevuses. 2011. aastal kasvas muuseumikülastuste arv oluliselt ning ulatus peaaegu 2,7 mln külastuseni. Külastuste arv kasvas võrreldes 2007. aastaga 40% ja võrreldes 2010. aastaga 24%. Samuti suurenes korraldatud näituste arv, vastavalt 4% ja 3% võrreldes samade perioodidega. Keskmiselt eksponeeris üks muuseum kuus näitust aastas ja iga viies näitus oli väljaspool püsiekspositsiooni.

Muuseumide põhifondides ehk kogudes oli 2011. aastal 8,6 mln säilikut, mida on 7,5% vähem kui 2010. aastal. Põhifondi säilikute märgatav vähenemine on tingitud Eesti Kirjandusmuuseumi andmete puudumisest, sest alates 2011. aastast ei ole enam muuseumide nimistus, kuna põhikirja järgi on arhiiv ja raamatukogu.

9.1.2. Töötajate arv

Muuseumides oli 2011. aastal Statistikaameti andmeil hõivatud põhitöökohaga 1586 inimest. Kõige rohkem inimesi töötas arheoloogia- ja ajaloomuuseumides (357 inimest) ning kunstimuuseumides (280 inimest). Koduloo ja erimuuseumide töötajate arv on peaaegu võrdne, vastavalt 245 inimest ja 243 inimest.

Arvestades, et on muuseumide, mis aruandeid ei esitanud, on hõivatute arv tõenäoliselt veidi suurem. Ekspertide hinnangutel on üle poolte töötajatest muuseumispetsialistid. Muuseumid vajavad teistel loomingulistel aladel töötavaid inimesi (kunstnikke, disainereid jt), kes enamasti töötavad töövõtulepingu alusel.

Tabel 9.2. Töötajate arv muuseumi liigi järgi 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Arheoloogia- ja ajaloomuuseumid	303	346	308	362	357
Erimuuseumid	302	297	307	313	243
Etnograafia- ja antropoloogiamuuseumid	60	185	179	198	196
Koduloomuuseumid	296	272	265	253	245
Kunstimuuseumid	278	293	281	274	280
Loodusmuuseumid	67	69	69	71	77
Teadus- ja tehnikamuuseumid	115	87	71	52	126
Üldmuuseumid	78	68	72	70	62
KOKKU	1 499	1 618	1 552	1 593	1 586

Allikas: Statistikaamet

9.1.3. Tulud-kulud

Muuseumide kui oma olemuselt mittetulunduslike institutsioonide tegevus tugineb suures osas finantseerimisele muuseumi omaniku poolt, näiteks riigimuuseumidel riigieelarvest, munitsipaalmuuseumidel kohalike omavalitsuste eelarvetest, ettevõtete muuseumidel ettevõtete eelarvetest jne. Muuseumid teenivad ise piletitulu, osutavad tasuta teenuseid ja korraldavad üritusi. Lisaks kuuluvad omatulu hulka renditulud, müügitulud ja tulud kõrvaltegevusest (nt toitlustusest). Muuseumide omatulu katab siiski kuludest suhteliselt väikese osa. Omatulu vahendite kasvatamine võimaldab suurendada sõltumatust põhifinantseerijast, kuid sellega kaasnevad lisakulud. Ka mujal maailmas ei ole muuseumid majanduslikult isetasuvad.

Tasuliste muuseumiteenuste hulka kuuluvad piletite, muuseumitrukiste, muuseumitoodete ja suveniiride müük, ekskursioonide mitmekeelne teenindamine, ekspositsioone tutvustavad ja laiendavad programmid erinevatele sihtgruppidele, õpitoad, seminarid, loengud, kontserdid, teatrietendused, samuti museaalide laenutamine, kirjastusõiguse andmine partneritele, foto- ja paljundustööd, digiteerimistööd, fondide külastustasud, filmimine ja lindistused.

Muuseumide kogutulu oli Statistikaameti andmeil 2011. aastal 42 mln eurot, kasvades 2010. aastaga võrreldes 10% (tabel 9.3). Muuseumide tuluallikad on sõltuvalt omandivormist muuseumide lõikes erinevad, kuid tervikuna on olulisimaks finantseerijaks riik, kellelt pärineb suurem osa muuseumide tuludest. 2011. aastal moodustasid riigipoolsed maksed kokku ligikaudu

Tabel 9.3. Muuseumide tulud ja kulud 2008-2011, mln €

	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2011/10 +/- %
<i>Tulud kokku</i>	36,8	100,0	32,0	100,0	38,3	100,0	42,1	100,0	9,9
Riigilt	21,7	59,0	15,8	49,1	17,0	44,4	16,6	39,4	-2,4
Omaavalitsustelt	4,5	12,2	4,0	12,6	2,9	7,5	3,6	8,6	24,1
Annetustest ja fondidest	1,3	3,5	1,5	4,8	5,2	13,6	11,1	26,3	113,3
Tasulistest teenustest	4,7	12,9	4,2	13,0	5,4	14,1	6,6	15,7	22,2
sh piletimüügist	2,4	6,6	2,1	6,5	1,8	4,6	4,0	9,4	122,2
Omanikult (eramuseumid)	1,0	2,6	0,9	2,9	0,9	2,5	0,5	1,1	-44,4
Muud tulud	3,6	9,8	5,6	17,6	6,7	17,5	3,8	8,9	-43,3
<i>Kulud kokku</i>	40,5		36,8		41,2		46,9		13,8
Jooksvad kulud kokku	31,2	100,0	27,4	100,0	26,8	100	31,2	100,0	16,4
museaalide soetamise ja hoolduskulud	0,55	2,0	0,51	2,0	0,60	2,0	0,44	1,0	-26,7
tööjõukulud	15,36	49,0	15,52	57,0	12,17	46,0	14,88	48,0	22,3
muud kulud	15,30	49,0	11,32	41,0	13,98	52,0	15,87	51,0	13,5
Investeeringud	9,33		9,44		14,42		15,73		9,1

Allikas: Statistikaamet

40% tuludest (2010. a 44%). Absoluutväärtuses on summa 2011. aastal 2,4% väiksem kui 2010. aastal. Samal ajal suurenes omavalitsuste osa muuseumide finantseerimises neljandiku võrra. Tasulistest teenustest laekus 2011. aastal 6,6 mln eurot, mis moodustas 16% kõigist muuseumide tuludest, sellest summast 4 mln eurot laekus piletimüügist. Tasulistest teenustest saadud tulu oli aastatagusega võrreldes 22% suurem, kusjuures tulu piletitemüügist suurenes rohkem kui kaks korda.

Kui varasematel aastatel olid muuseumipoolsetes kulutustes olulisimateks kuludeks tööjõukulud, siis kahel viimasel aastal moodustavad muud kulud üle poole kogukuludest. Tööjõu kulud suurenesid 2011. aastal võrreldes 2010. aastaga 22% ning moodustasid 48% kogukuludest (2010. a 46%). Kogude täiendamist võimaldavad museaalide soetamise ja hoolduskulud vähenesid 2011. aastal 0,4 mln euronni ja nende osakaal jooksvate kulude struktuuris vähenes 1%-ni (2010. a 2%).

9.1.4. Regionaalne paiknemine

Muuseumid loovad erinevatele paikkondadele lisaväärtust ning on kultuuri ja kultuuripärandi väärtustamise märgiks. Eraalgatuslikult loodud muuseumide olemasolu Eestimaa erinevates piirkondades on kultuuriliselt igati tervitatav.

Maakondade lõikes on muuseumide (sh filiaale) kõige enam Harjumaal (koos Tallinnaga 66), Tartumaa (31), Lääne-Virumaal (22), Läänemaal (16) ja Järvamaal (15).

Tabel 9.4. Muuseumide arv maakondade lõikes 2011. aastal

	Arv	Osakaal, %		Arv	Osakaal, %
Harjumaa	66	26,6	Põlvamaa	7	2,8
Tallinn	47	19,0	Pärnumaa	13	5,2
muu Harjumaa	19	7,7	Raplamaa	6	2,4
Hiiumaa	9	3,6	Saaremaa	14	5,6
Ida-Virumaa	11	4,4	Tartumaa	31	12,5
Jõgevamaa	11	4,4	Valgamaa	7	2,8
Järvamaa	15	6,0	Viljandimaa	11	4,4
Läänemaa	16	6,5	Võrumaa	9	3,6
Lääne-Virumaa	22	8,9	Kogu Eesti	248	100

Allikas: Kultuuriministeerium

9.1.5. Suuremad muuseumid

Tabelis 9.5 on toodud muuseumide (sh filiaalide) TOP 10 külastatavuse alusel. Võrreldes eelmise uuringuga, mis viidi läbi 2007. aastal, kasvas kümne suurema külastatavusega muuseumi külastajate arv 26%. Muuseumide ja filiaalide külastatavus kujuneb suures osas turistide eelistuste alusel. Nende külastatavus kasvab uute muuseumide ning teiste ajalooliste ja ajaveetmise objektide avamisega. Oluliselt on kasvanud huvi SA Virumaa muuseumide vastu – Palmse mõisa külastatavust suurenes $\frac{3}{4}$ võrra 2007. aastaga võrreldes ja Rakvere linnuse külastatavus kasvas 2011. aastal poole võrra 2007. aastaga võrreldes. 2012. aastal oli kõige külastatavam Eesti Meremuuseum, kus käis 329 tuhat inimest. Nii suure huvi põhjuseks oli sama aasta maikuus avatud väga atraktiivne ekspositsioon Lennusadama angaarides.

Peale kogude eksponeerimise on muuseumidel muud kultuuri ja haridusalased projektid. 2011. aastal viidi Eesti Kunstimuuseumis läbi 1437 koolitust, milles osales 22 tuhat inimest, toimus 558 muud üritust – kontserdid, esitlused, fuajeeüritused, kus osales 85 tuhat inimest. KUMU raamatukogu külastas rohkem kui kaks tuhat inimest ning peaaegu tuhat inimest kasutas Kunstimuuseumi fonde. Tabelis 9.6 on toodud külastatavamad muuseumid objektide (filiaalide) lõikes. Kümne populaarsema muuseumiobjekti külastatavus kasvas 2011. aastal võrreldes 2007. aastaga 14% ja nende osakaal oli kõigis muuseumikülastustes 31%.

Arvestades kõikide muuseumide (k.a filiaalide) objekte 2012. aastal pakkus kõige suuremat huvi Eesti Meremuuseumi Lennusadam (268 tuhat külastust)

Tabel 9.5. Suurema külastatavusega muuseumid 2011. aastal

Muuseum	Külastajate arv, tuh
1. Eesti Kunstimuuseum	244
2. Tallinna Linnamuuseum	189
3. SA Virumaa Muuseumid	176
4. Eesti Vabaõhumuuseum	129
5. Eesti Meremuuseum	118
6. Narva Muuseum	83
7. Tartu Ülikooli Muuseumid	77
8. Eesti Põllumajandusmuuseum	68
9. Saaremaa Muuseum	66
10. Eesti Rahva Muuseum	62
TOP 10 kokku	1 212
Muuseumid kokku	2 666
<hr/>	
TOP 10 osakaal, %	45

Allikas: Kultuuriministeerium, EKI helistatud

Tabel 9.6. Suurema külastatavusega muuseumid asukohtade (filiaalide) lõikes 2011. aastal

Muuseum või filiaal	Külastajate arv, tuh
1. Eesti Vabaõhumuuseum	129
2. Kiek in de Kök (Tallinna Linnamuuseum)	98
3. Palmse mõis (SA Virumaa Muuseumid)	92
4. Kumu (Eesti Kunstimuuseum)	91
5. Kuressaare loss (Saaremaa Muuseum)	78
6. Rakvere linnus (SA Virumaa Muuseumid)	71
7. Kadrioru Kunstimuuseum (Eesti Kunstimuuseum)	71
8. Eesti Põllumajandusmuuseum	68
9. Niguliste muuseum (Eesti Kunstimuuseum)	66
10. Muuseumilaevade Sadam*	64
TOP 10 kokku	829
Muuseumid kokku	2 666
TOP 10 osakaal, %	31

*Alates 2012. aastast Eesti Meremuuseumi Lennusadam

Allikas: Kultuuriministeerium, EKI helistatud

9.1.6. Muuseumid ja välisnäitused

Muuseumide puhul võib väliskaubanduseks pidada:

- välisturistide muuseumikülastusi,
- muuseumide poolt välisriikides korraldatavaid näitusi,
- Eestis korraldatavaid välisnäitusi,
- muuseumivahelist spetsialistide vahetust.

Arvestades Statistikaametile muuseumide poolt esitatud hinnangulist keskmist välisturistide osakaalu külastajatest, mis 2010. aastal oli 25,7% ja 2011. aastal 30,5%, võis 2010. aastal muuseumi külastada ligi 550 tuhat ja 2011. aastal üle 800 tuhande välisturisti. Suurem osa turiste tuli lähiriikidest – Skandinaaviast, Venemaalt, Lätist ja Leedust. Väliskülalisi oleks mõnedes muuseumides rohkemgi, kui turistide vastuvõtuvõimet ei piiraks muuseumide tehnilised võimalused (parkla, abiruumid, toitlustusvõimalused, personali suurus).

Näituste vahetus – välisnäituste sissetoomine ja Eesti väljapanekute eksponeerimine välismaal – toimub nii muuseumidevaheliste otsesidemete kui ka ministeeriumide tasemel kultuurivahetuse raames. Kultuurivahetuses välismuuseumidega osalevad Eesti Kunstimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Eesti Arhitektuurimuuseum, Tarbekunsti- ja Disainimuuseum, Tallinna Kunstihoone jt. Näitusi korraldatakse sageli välissaatkondade ja kultuuriesinduste koostöös.

Arvukaid näitusi on sisse toonud Eesti Kunstimuuseum ning ajavahemikus 2008-2011 toimus 33 väliskunsti näitust (lisa 9.3), sellest 22 näitust KUMU-s. Oluliselt vähem oli Eesti kunsti näitusi välismaal. Aastatel 2008-2011 viis KUMU välja kaheksa näitust, Kadrioru kunstimuuseum kaks näitust ning Adamson-Ericu muuseum viis välja ühe näituse. Vastavalt muuseumide kodulehtedelt leitud informatsioonile on välissidemeid aktiivselt arendanud ka Eesti Arhitektuurimuuseum, kus nii 2011. aastal kui ka 2012. aastal toimus viis välisnäitust. Tartu Kunstimuuseumis toimus 2011. aastal kaks välisnäitust ja 2012. aastal üks välisnäitus.

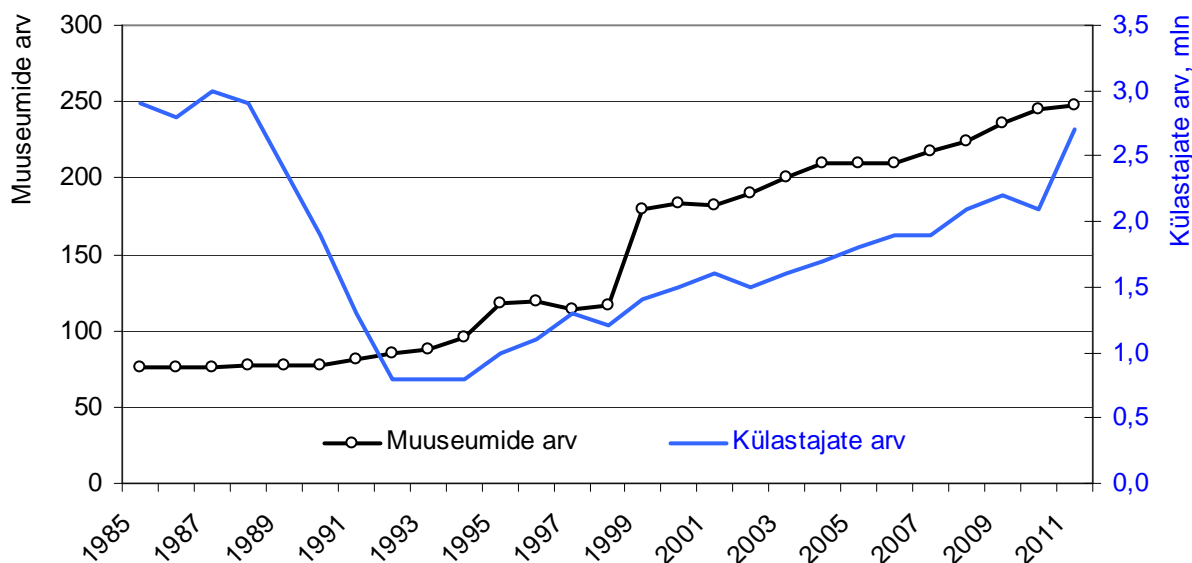
Välisnäituste ettevalmistamine on pikaajaline, mitmeaastane protsess. Välisnäituste korraldamisega kaasnevad märkimisväärsed kulutused (transport, kindlustus, hotellikulud jne). Kulukas on eksponaatide kindlustamine. Välissidemete paremaks toimimiseks vajaksid muuseumid eksponaatide kindlustamisel riiklikku garantiid. Vastav seadus on ettevalmistamisel ning sai valitsuse heakkiidu. Ekspositsiooni tehniline ettevalmistamine on ajamahukas ja kulukas. Näituste ettevalmistamine nõuab näiteks maalide puhul stabiliseerumisega. Samas on näituste toimumine erakordselt oluliseks kultuurisündmuseks.

9.2. NÕUDLUS

Elanike kultuurihuvi muuseumide poolt pakutava suhtes väljendub peamiselt muuseumide püsi-ekspositsiooni, näituste ja ürituste külastamises.

Muuseumikülastuste arv oli 2011. aastal 2,7 mln külastust, seega 2 külastust elaniku kohta aastas. Seejuures käis kolmandik külastajaist muuseumis ekskursiooniga ja kaks kolmandiku külastasid muuseumi iseseisvalt. Ligi 300 tuhat inimest käis 2011. aastal muuseumides piletivabadel päevadel. Külastajate arv on pidevalt kasvanud, erandiks oli 2010. aasta, mil muuseumide külastatavus langes 4% võrreldes 2009. aastaga, mis oli üritusterohke Muuseumiaasta.

Joonis 9.1. Muuseumide arv ja külastatavus 1985-2011

Allikas: Statistikaamet

Välituristide osakaal püsis muuseumidepoolse hinnangulise näitajana aastail 2008-2011 keskmiselt 30% lähedal, sealjuures 2010. aastal 25,7% ja 2011. a 30,5%. Kui välituristide külastused maha arvestada, käis Eesti elanik muuseumis 2010.-2011. aastal keskmiselt korra aastas.

Regiooniti külastatakse kõige enam turismi- ja puhkepiirkondade, eelkõige Saaremaa ning Lääne-Virumaa muuseumi, samuti Tallinna ja Tartu muuseumi. Maakondades asuvate muuseumide külastajad moodustasid 8% kogu külastajate arvust.

Tabel 9.7. Maakondades asuvate riigimuuseumide külastajate arv 2011. aastal

Muuseum	Külastajate arv
Saaremaa Muuseum	66 265
Iloni Imedemaa	14 299
Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum	13 493
Põlva Talurahvamuseum	10 706
Isaku Muuseum	7 761
Mihkli Talumuuseum	7 580
D.Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum	6 604
Võrumaa Muuseum	6 469
Järvamaa Muuseum	5 820
Hiiumaa Muuseum	5 627
Viljandi Muuseum	5 012
Valga Muuseum	4 943
Harjumaa Muuseum	4 821
Pärnu Muuseum	4 597
Kassari Ekspositsioonimaja	4 419
Rannarootsi Muuseum	4 148
Moniste Muuseum	3 750
Eemu Tuulik	3 316
Tartumaa Muuseum	3 285
Ants Laikmaa Majamuuseum	3 050
Mahtra Talurahvamuseum	2 524
Läänemaa Muuseum	2 426
Amandus Adamsoni Muuseum	2 304
Lydia Koidula Memoriaalmuuseum	2 105
Eeru Kõrts	1 610
Ruhnu Muuseum	1 075
Mihkli Talukompleks-Muuseum	831
Mart Saare Majamuuseum	773
Cyrillus Kreegi Kortermuuseum	694
Aavikute Majamuuseum	435
Sidemuuseum	304
Rudolf Tobiase Majamuuseum	275
Mihkel Kiibuse Kroogi talu	69
Kokku	201 390

Allikas: Kultuuriministeerium

2009.-2010. aastal korraldas Statistikaamet Ajakasutuse uuringu, selle andmetel külastas viimase 12 kuu jooksul 359 tuhat inimest muuseumi üks kuni kolm korda (tabel 9.8). Muuseumi külastas vähemalt korra 40% naistest ja 35% meestest (joonis 9.2). Hariduse seisukohalt külastasid muu-

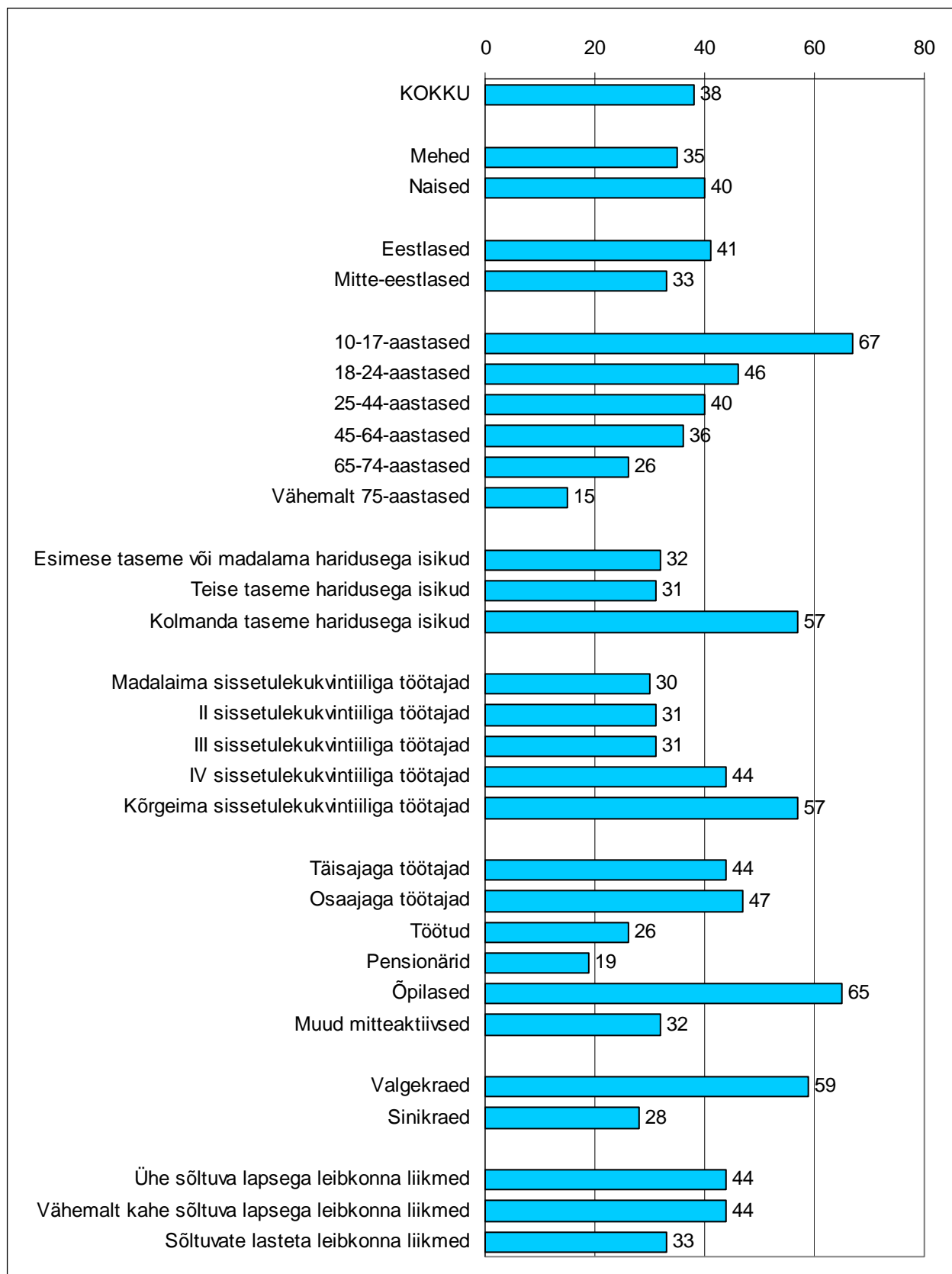
seume rohkem kolmanda haridustasemega isikud. Sissetulekute alusel oli külastajate seas rohkem IV ja kõrgema sissetulekuvintiiliga inimesi. 738 tuh inimest ei käinud muuseumis kordagi (tabel 9.8).

Tabel 9.8. Muuseumikülastuste sagedus viimase 12 kuu jooksul 2009.–2010. aastal
(üle 10-aastased elanikud, tuh)

	Ei ole muuseumi külastanud	Muuseumi külastanud				
		KOKKU	sealhulgas			
			1–3 korda	4–6 korda	7–12 korda	üle 12 korra
KOKKU	737,8	453,9	358,8	64,4	22,4	8,3
Mehed	349,6	191,5	156,5	23,3	8,7	3
Naised	388,2	262,4	202,3	41,1	13,7	5,3
Eestlased	487,1	332,4	263,3	46,4	16,6	6,1
Mitte-eestlased	250,7	121,5	95,5	18
10-17-aastased	32,8	67	57,4	8,3
18-24-aastased	76,8	64,6	53	7,7
25-44-aastased	221,6	147,7	115,2	21	8	...
45-64-aastased	221,1	125,5	93,7	20,6	8,6	...
65-74-aastased	94,5	32,6	26,3	4,8
Vähemalt 75-aastased	91	16,4	13,2
Esimese taseme või madalama haridusega isikud	217	102,1	86,8	12,9
Teise taseme haridusega isikud	385,6	172,5	142	20,4	9,4	...
Kolmanda taseme haridusega isikud	134,7	179,2	129,7	31,1	11,7	6,6
Madalaima sissetulekuvintiiliga töötajad	193	84	71	11,3
II sissetulekuvintiiliga töötajad	175,4	79,6	68,1	7,8
III sissetulekuvintiiliga töötajad	148,7	66,2	54,2	9,7
IV sissetulekuvintiiliga töötajad	133,1	106,3	82,7	15,8	5,6	...
Kõrgeima sissetulekuvintiiliga töötajad	87,6	117,9	82,9	19,9	11,6	...
Täisajaga töötajad	291,9	227,1	174,6	31,5	15,6	5,4
Osaaajaga töötajad	31,3	27,9	19,6	6,1
Töötud	78,9	27,2	22,3
Pensionärid	247,2	56,4	46,5	7,4
Õpilased	53,1	99	82,4	13,2
Muud mitteaktiivsed	35,3	16,4	13,4
Valgekraed	118,1	172,1	125	28,1	14,5	4,5
Sinikraed	204,5	78,4	65,3	9,5
Ühe sõltuva lapsega leibkonna liikmed	159,3	125,3	99,9	16,8	6,2	...
Vähemalt kahe sõltuva lapsega leibkonna liikmed	154,5	121,8	99,6	16,9	3,2	...
Sõltuvate lasteta leibkonna liikmed	424,0	206,9	159,3	30,7	13,1	...

Allikas: Statistikaamet

Joonis 9.2. Viimase 12 kuu jooksul vähemalt ühel korral muuseumis käinud elanike osakaal 2009.–2010. aastal (% üle 10-aastastest elanikest)

Allikas: Statistikaamet

Tabel 9.9. Muuseumide või kunstinäituste mittekülastuste põhjuste osatähtsus*
viimase 12 kuu jooksul 2009.–2010. aastal (üle 10-aastased elanikud, %)

Põhjus	Osatähtsus (%)*
Ei meeldi sellises kohas käia, ei huvita	46,0
Tervisliku seisundi / puude tõttu on sellises kohas keerukas käia	14,6
Ei ole vaba aega	12,1
Pakutav ei ole huvitav	9,3
Piletid on liiga kallid	7,5
Elukoha läheduses ei ole vastavat asutust	6,7
Ei ole kaaslast, kellega minna	2,1
Pole sõidukit / sõiduvõimalused on halvad	1,9
Nende kohta on vähe infot	1,0
Peab hoolitsema oma pereliikmete eest (väiksed lapsed, haiged jne)	0,9
Muu põhjus	2,2

* Protsent nendest kes ei soovi vastavas kohas sagedamini käia

Statistikaameti Ajakasutuse uuringust nähtub, et 46%-le nendest, kes ei soovi muuseumis ja kunstinäitusel käia, on põhiliseks põhjuseks huvi puudus muuseumide ja kunstinäituste vastu, teiseks mittekülastuse põhjuseks on tervislik seisund ja kolmandaks vaba aja puudus (tabel 9.9).

9.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA

9.3.1. Riiklikud toetusmeetmed

Riik tagab kultuuripärandi säilimise muuseumide rahastamisega riigieelarvest. Kultuuriministeeriumi eelarves oli 2011. aastal muuseumidele ette nähtud 43,2 mln eurot (tabel 9.10). Riigimuuseumid kuuluvad suuremas osas *Kultuuriministeeriumi* valitsemisalas (lisa 9.1) ning nende tegevuskulud kaetakse mitmest kuluallikast. Peamiseks on riigieelarvest eraldatud rahalised vahendid, lisaks sellele on eelarvesse sisse planeeritud muuseumide oma majandustegevusest laekuvad summad. Muuseumide eelarve osaks on struktuurifondidest (ESF, ERF, ÜF) kavandatud rahalised vahendid. Lisaks eelnimetatud allikatele toetatakse muuseumide tegevust rahvusvahelise programmi Interreg kaudu. Kultuuriministeeriumi haldusalas olevate muuseumide majandustegevuse osaliseks katteks plaaniti 2011. aastaks 2,9 mln eurot ja 2012. aastaks 3,2 mln eurot omatulu (tabel 9.10), kuid tegelik laekumine oli suurem, vastavalt 3,0 ja 4,6 mln eurot.

Tabel 9.10. Kultuuriministeeriumi muuseumide eelarve 2010-2012, tuh €

	2010	2011	2012
Riigieelarvest	15 850,3	17 914,1	16 547,0
muuseumide tegevus	14 022,8	16 262,8	15 049,2
valitsemissektorisse kuuluvatele SA	1 010,1	1 109,6	755,5
muudele residentidele	214,1	182,2	182,2
muuseumide arendamine	38,7	38,7	38,7
muuseumide reserv	535,2	248,8	468,8
muud kulud	29,4	72,0	52,6
Omatulu	2 335,1	2 936,5	3 177,0
Struktuurivahenditest (ESF, ERF, ÜF)	10 311,9	22 034,9	9 942,7
Interreg	24,8	284,8	754,1
Kultuuriministeerium kokku	28 522,1	43 170,1	30 420,8

Allikas: Kultuuriministeerium

Lisaks riigimuuseumidele rahastati Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu valitsussektorisse kuuluvate muuseumide-sihtasutuste tegevuskulusid, sealhulgas SA Virumaa Muuseumid ja A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel. Nii 2011. aastal kui 2012. aastatel oli nende muuseumidele plaanitud toetus 755,5 tuh eurot. Eelarves olid ette nähtud rahalised vahendid ka muudele residentidele kuuluvatele muuseumidele, nagu SA Kistler-Risto Eesti (Okupatsioonide Muuseum), SA Eesti Vanatehnika Muuseum, SA Uue Kunsti Muuseum ja MTÜ Vene Muuseum. Nii 2011. aastal kui ka 2012. aastal kavandati nendele muuseumidele 182,2 tuh eurot. 2011. aastal planeeriti 354 tuh eurot SA Muuseumiehitusele. Kuna osa riigimuuseumide kuulub teiste ministereeriumide haldusalasse, siis nende muuseumide tegevuskulud on planeeritud vastavate ministereeriumide eelarvetesse (lisa 9.1). Viimastel aastatel on muuseumidel tekkinud võimalus renoveerida olemasolevaid hooneid ja ehitada välja uusi objekte, millele aitab kaasa Euroopa Liidu tõukefondide

kaasrahastamine. Kahel viimasel aastal on kõige rohkem rahalisi vahendeid saanud Eesti Rahva Muuseum (ERM) uue hoone ehitamiseks. 2011. aastal kavandati ERM-le 13,6 mln eurot, sellest 3,2 mln eurot Kultuuriministeeriumi eelarvest ja 10,4 mln eurot struktuurivahenditest (ESF, ERF, ÜF), kuid struktuuritoetusi ERM-le ei eraldatud. 2012. aastal kavandati Eesti Rahva Muuseumile 11,2 mln eurot, sellest 1,6 mln eurot Kultuuriministeeriumi eelarvest, 9,3 mln eurot struktuurifondidest ja 32 tuh eurot rahvusvahelise programmi Interreg raames. Nii 2011. aastal kui 2012. aastal kavandati Kultuuriministeeriumi valitsemises olevatele muuseumidele eelarvest museaalide soetamise ja halduskulude katteks 60,7 tuh eurot. Sealjuures olid Statistikaameti andmetel kõikide muuseumide museaalide soetamise ja hoolduskulud 2011. aastal 439 tuh eurot.

Kultuuriministeeriumi eelarvest rahastatakse mitmeid toetusprogramme. Üheks neist on sihtots- tarbelised toetused Muuseumide arendamisele, mis igal aastal (perioodil 2010-2012) olid 38,7 tuh eurot. Vastavalt Kultuuriministeeriumi kodulehel olevale informatsioonile toetatakse antud vahenditest:

- võimalikult suure kasusaajate arvuga või üle-eestilise mõjuga projekte, mis on suunatud laiemalt muuseumivaldkonna rahvusvahelistumisele, arendamisele või tutvustamisele;
- muuseumitöötajate koolitusi ja erialaseid õppereise, mille kaudu igal aastal toetab Kultuuri- ministeerium kümne Eesti muuseumitöötaja osalemist Balti Museoloogiakooli suvekursus- tel, hüvitades 50%-100% osalemistasust. Toetatakse Eesti Muuseumiühingu poolt täiend- koolituste korraldamist, eraldades Eesti Muuseumiühingule iga-aastast tegevustoetust.

Teiseks toetusprogrammiks on Riigimuuseumide reserv. Nendest vahenditest võivad Kultuuri- ministeeriumi hallatavad riigimuuseumid taotleda majanduskulude suurendamist. Majandus- kulude suurendamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- toetatakse riigimuuseumide erakorralisi ja edasilükkamatuid tegevusi, sealhulgas avarii- ja remonditöid, kindlustuskulude, kahjunõuete ning kohtu menetluskulude maksmist, Päästeameti jm ettekirjutustega tehtud puuduste likvideerimist, museaalide säili- tustingimuste halvenemise takistamist ja ennetamist;
- toetatakse riigimuuseumide organisatsioonilise ümberkorraldamisega seotud tegevust;
- toetatakse Eesti Muuseumide Aastaauhinna aastakonverentsi ja auhinnatseremoonia kor- raldamist.

Vahendite nappuse tõttu ei eraldatud 2009.-2012. aastatel toetusi väikemuuseumidele.

Kultuuriministeeriumi eelarve ei täitu alati täies mahus. 2011. aastal jäid mitmed muuseumid Euroopa Liidu tõukefondide toetusest ilma. See puudutas Eesti Rahva Muuseumi, Mahtra Talu- rahvamuseumi, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseumi, Mart Saare Majamuuseumi (Viljandi Muuseum), Korsi Talu (alates 2012. aastast Rannarootsi Muuseum) ja Eesti Tervishoiu Muuseumi.

Kohalikud omavalitsused (KOV) eraldasid muuseumidele 2011. aastal Rahandusministeeriumi andmetel 5,1 mln eurot, mida on 41% vähem kui 2007. aastal ja ligi neljandiku võrra vähem võr- reldes 2010. aastaga (tabel 9.11). Kõige kiiremini vähendasid kulutusi muuseumidele Lõuna Eesti

maakonnad. Põlvamaa kulutused olid 2011. aastal 70% väiksemad kui 2010. aastal, Tartumaa kulutused vähenesid sel perioodil 48%, mida mõjutasid Tartu Linnavalitsuse ja Alatskivi Valla-
valitsuse 50% väiksemad eraldised. Võrumaa kulutas muuseumidele kolmandiku võrra vähem. Tartumaa ja Võrumaa eraldised muuseumidele olid 2011. aastal väiksemad ka võrreldes 2007. aastaga vastavalt 60% ja 23%, seevastu Põlvamaal 4% suuremad.

2011. aasta eelarvete täitmise andmed näitavad, et omavalitsustelt muuseumidele eraldatud summad vähenesid 2007. aastaga võrreldes kaheteistkümnes maakonnas ja suurenesid kolmes maakonnas. Rahalises väärtuses oli 2011. aastal kõige suurem toetus muuseumidele Harjumaal (1687 tuh eurot), kusjuures suurem osa sellest summast kuulus Tallinna muuseumidele (1510 tuh eurot) ja Tartumaal (1066 tuh eurot). Rahandusministeeriumi ja Statistikaameti andmed omavalitsuste poolt muuseumide toetamise kohta erinevad: kui omavalitsuste eelarvete andmetel toetati muuseume 2011. aastal 5,1 mln euroga (tabel 9.11), siis Statistikaametile esitatud muuseumide aruanded näitavad, et omavalitsused eraldasid 2011. aastal 3,6 mln (tabel. 9.3). Andmete erinevust ei osanud Statistikaameti spetsialistid selgitada, muuseumide arenduskulude arvestamise aluseks on kohalike omavalitsuste andmed.

Tabel 9.11. Kohalike omavalitsuste eraldised muuseumidele 2007-2011, tuh €

	2007	2008	2009	2010	2011	2011/2007 +/- %
Harjumaa	1 228,6	2 351,1	3 366,4	1 689,6	1 687,2	37,3
... Tallinn	1 049,2	2 127,4	3 179,5	1 536,5	1 509,8	43,9
... maakond	179,4	223,7	186,9	153,1	177,4	-1,1
Ida-Virumaa	1 337,6	1 362,0	1 365,2	1 022,4	1 035,6	-22,5
Jõgevamaa	81,6	120,1	86,8	83,5	73,1	-10,4
Järvamaa	67,9	81,2	71,0	58,2	59,1	-13,0
Läänemaa	1 003,5	252,4	174,1	196,9	193,1	-80,6
Lääne-Virumaa	80,3	109,3	78,0	80,1	80,1	-0,2
Põlvamaa	267,9	293,2	1 284,8	921,1	278,1	3,8
Pärnumaa	264,0	605,4	550,7	207,1	213,1	-19,3
Raplamaa	86,3	106,4	83,4	91,4	71,5	-17,1
Saaremaa	83,1	94,5	95,0	84,8	76,9	-7,5
Tartumaa	2 674,8	873,0	1 871,8	2 033,9	1 066,4	-60,1
Valgamaa	145,4	41,8	77,9	119,8	184,7	27,0
Viljandimaa	116,4	91,5	64,2	66,3	85,1	-26,9
Võrumaa	15,3	41,4	24,6	17,4	11,8	-22,9
Kokku	8 681,2	6 523,3	9 193,8	6 672,5	5 115,7	-41,1

Allikas: Rahandusministeerium

Eesti Kultuurkapitalis puudub spetsiaalne muuseumide toetav sihtkapital. Muuseumid on saanud toetuseid teiste sihtkapitalide kaudu (tabel 9.12). Kõige suurema osakaaluga olid kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumid, mis 2011. aastal moodustasid 40% muuseumidele eralda-

tud kõikidest Eesti Kultuurikapitali stipendiumidest (2012. a 51%) ja rahvakultuuri sihtkapitali stipendiumid, mis andsid 38% muuseumidele eraldatud Eesti Kultuurikapitali stipendiumidest (2012. a 26%). Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital toetas kõige rohkem Eesti Kunstimuuseumit ja Uue Kunsti Muuseumit. Rahvakultuuri sihtkapitali vahenditest toetati kõige rohkem Eesti Rahvamuuseumit. Arhitektuuri sihtkapitali kaudu toetati enamasti Eesti Arhitektuurimuuseumi, väiksemas mahus Eesti Vabaõhumuuseumi, Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi ning Eesti Mere- muuseumi. Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali kaudu toetati Eesti Spordimuuseumit. Erinevate sihtkapitalide vahenditest on toetatud rahvusvaheliste näituste ettevalmistamist, kataloogide välja-

Tabel 9.12. Eesti Kultuurkapitali stipendiumid 2007–2012, tuh €

Institutsioon	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital						
Muuseumid	79,1	141,5	90,2	139,4	123,9	238,8
Rahvakultuuri sihtkapitali stipendiumid						
Muuseumid	37,9	57,1	65,3	75,7	96,8	100,9
Muuseumiühing	5,2	8,8	4,6	11,8	9,0	19,3
Muuseumide sõprade seltsid	1,6	1,9	1,8	2,6	2,8	1,9
ICOM Eesti Rahvuskomitee	-	-	-	1,3	3,2	2,5
Kokku	44,7	67,8	71,7	91,4	111,8	124,6
Arhitektuuri sihtkapitali stipendiumid						
Erinevad muuseumid	56,8	53,1	45,6	41,4	41,7	60,1
Näitekunsti sihtkapital						
Erinevad muuseumid	7,3	10,6	4,1	5,4	6,1	7,7
Kirjanduse sihtkapital						
Erinevad muuseumid	5,9	13,1	8,3	12,3	15,3	15,5
Eesti Kirjanike Muuseumite Ühing	-	-	-	1,1	-	0,3
Kokku	5,9	13,1	8,3	13,4	15,3	15,8
Helikunsti sihtkapital						
Erinevad muuseumid	5,2	7,0	3,2	4,6	2,2	10,0
Audiovisuaalse kunsti sihtkapital						
Erinevad muuseumid	3,0	6,1	2,3	9,5	5,1	10,7
Kehakultuuri ja spordi sihtkapital						
Spordimuuseum	3,8	11,8	2,8	1,5	0,5	1,7
Tallinna Linnamuuseum	-	-	-	-	-	0,5
Kokku	3,8	11,8	2,8	1,5	0,5	2,2
STIPENDIUMID KOKKU	205,8	311,0	228,2	306,6	313,6	469,9

Allikas: Eesti Kultuurkapital

andmist, näituste ja konverentside korraldamist Eestis, loengute korraldamist jne. Rahvakultuuri sihtkapitali vahenditest rahastati erinevaid Muuseumide sõprade seltse ja perioodil 2010-2012 ICOM Eesti Rahvuskomiteed.

Muuseumitel on toetusi võimalik taotleda *Hasartmängumaksu Nõukogu* kaudu, kust 2011. aastal eraldati toetusi 29 muuseumiprojektile summas 22,8 tuh eurot ja 2012. aastal 23 projektile summas 26,6 tuh eurot (tabel 9.13) Viimasel kahel aastal kõige suuremad summad eraldati ajakirja “Muuseum” väljaandmiseks, vastavalt 5,1 ja 5 tuh eurot. 2012. aastal toetati 2,4 tuh euroga näituse “Naine võtab vähe ruumi” teostamist Pärnu Muuseumis. Teised summad olid mõlemal aastal märksa väiksemad.

Tabel 9.13. Hasartmängumaksu Nõukogu toetused 2007-2012, tuh €

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Erinevad muuseumid	28,3	16,7	27,9	24,5	22,8	26,6

Allikas: *Hasartmängumaksu Nõukogu*

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) loodi 2000. aastal. EAS on riikliku ettevõtluse tugisüsteemi üks suuremaid institutsioone ning selle ülesandeks on ettevõtluse- ja regionaalpoliitika edendamine Eestis. EAS vahendab mitmeid eurotoetusi ettevõtjatele, teadusasutustele, avalikule ja kolmandale sektorile. Aastatel 2008-2011 on EAS otsustanud eraldada muuseumidele 26,5 mln eurot. 2010. aastal on toetatud SA Virumaa Muuseumid projekti “Virumaa Muuseumid maailma!” ja kaks toetust on eraldatud Eesti Meremuuseumile aktiivse välisurgudel turundamise eesmärgil ja Lennusadama arenguprojekti II etapi teostamiseks. 2011. aastal eraldati raha SA Virumaa Muuseumid projekti “Rakvere linnuse kujundamine aastaringseks kesk- ja varauusaegseks teemapargiks” arendamiseks.

Tabel 9.14. EAS-i toetused muuseumidele 2008–2011, tuh €

Skeemi nimetus	2008	2009	2010	2011
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine: külastuskeskkond	7 060,6	6 137,0	-	514,9
Turismiturundustoetus avalikule ja kolmandale sektorile	-	85,1	179,4	-
Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine	-	3 259,5	9 235,2	-
KOKKU	7 060,6	9 481,6	9 414,6	514,9

Allikas: *Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus*

Lisaks eeltoodule eraldas aastatel 2008-2010 SA Rahvuskultuuri Fond muuseumidele 6,7 tuhat eurot.

9.3.2. Organiseeritus

Eesti Muuseumiühing, mis ühendab muuseumitöötajaid, loodi 15. novembril 1988. aastal, väärtustamaks kultuuripärandi säilitamise ja kaitsmisega tegelevate spetsialistide tööd muuseumides. Ühingusse kuulub üle 300 liikme. Muuseumiühing korraldab museoloogiaalaseid seminare ja ekskursioone, annab välja õppekirjanduse sarja "Varahoidja meespea" ja erialast ajakirja "Muuseum". Alates 1998. aastast korraldab Eesti Muuseumiühing koostöös Narva Linnavalitsusega ja Narva Muuseumiga iga-aastast näituste festivali. Muuseumiühing tegeleb muuseumitöötajate täienduskoolitusega.

Eesti muuseumid on esindatud Rahvusvahelises Muuseumide Nõukogus ICOM (International Council of Museums), mis asutati 1946. aastal ning on suurim ülemaailmne muuseumi ja muuseumiprofessionaale ühendav organisatsioon. Kultuuriministeeriumi kodulehe andmetel on ICOM-s üle 30 000 liikme – umbes 2000 muuseumit ja 28 000 individuaalliiget 137 riigist ja piirkonnast. ICOM tegeleb maailma loodus- ja kultuuripärandi säilitamise, jätkuvuse ja ühiskonnale vahendamisega. ICOM-i poolt on välja töötatud muuseumide eetikakoodeks, mis valmis esmakordselt 1986. aastal ning seda on pidevalt muudetud ja tõlgitud paljudesse keeltesse. Eesti ICOM asutati 1992. aastal ning tänaseks on läbi Eesti rahvuskomitee ICOM-ga liitunud 111 individuaalliiget ja neli muuseumit institutsionaalse liikmena. Paljude muuseumide juures tegutsevad muuseumisõprade ühendused, rahastamise skeemide kaudu tulid välja järgmised seltsid: Eesti Rahvamuuseumi Sõprade Selts, Liivi Muuseumi Sõprade Selts, Obinitsa Seto Muuseumitarõ Selts, Prangli Saare Talurahva muuseumi Selts, Jõhvi Muuseumi Selts, Abruka Muuseumi Selts.

9.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega

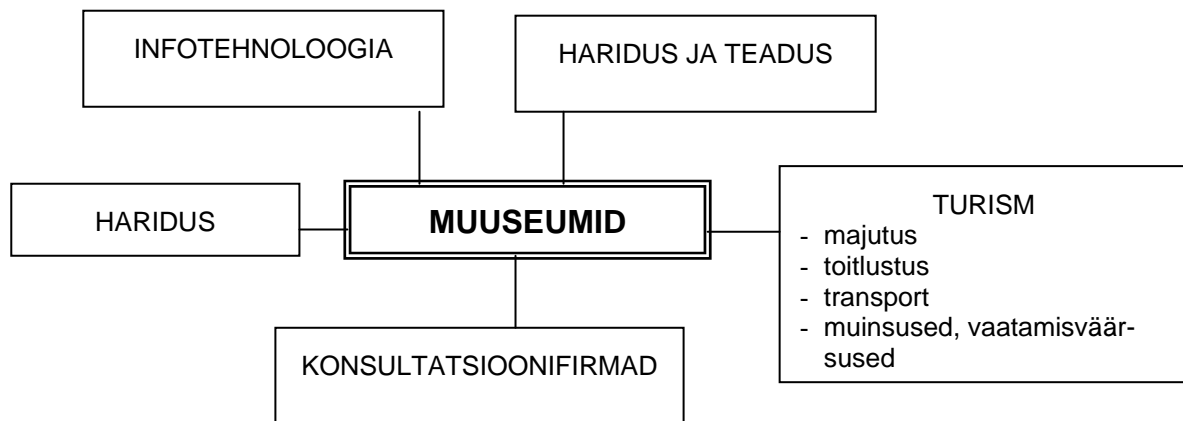
Muuseumid on väga tihedalt seotud turismiga, sest turistid moodustavad märkimisväärse osa külastajatest (joonis 9.3). Paljudesse turismimarsruutidesse on sisse planeeritud muuseumide külastamine. Sellest tulenevalt tekib kaudne majanduslik tulu majutus-, toitlustus- jt turismiga seonduvatele ettevõtetele.

Muuseumikogude digiteerimine, virtuaalmuuseumi projektide arendamine jne seovad muuseumide valdkonda infotehnoloogiavaldkonnaga. Erinevate projektide kirjutamisel kasutatakse konsultatsioonifirmade abi. Seos haridussüsteemiga väljendub muuseumitöötajate koolitamise kaudu.

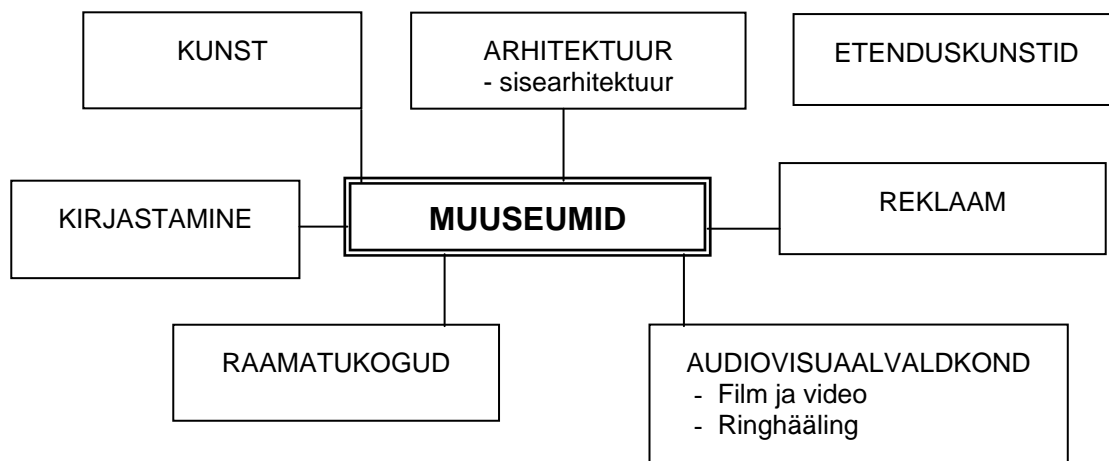
Muuseumide mitmekülgne tegevus seob neid enamiku teiste loomemajanduse aladega (joonis 9.4). Näituste korraldamisel vajatakse sisekujundajate, kunstnike, fotograafide jt teenuseid. Ka kunstnikud ise korraldavad meeleldi oma loomingu näitusi muuseumides. Muuseumides korraldatakse teatrietendusi ja kontserte, filmitootjad vajavad muuseumi võttepaigana. Publikatsioonide ja reklaamtrükiste väljaandmisel vajatakse kirjastajaid. Arhitektuuriga tekib seos uute muuseumihoonete kavandamisel. Raamatukogudest ja arhiividest hangitakse materjale näituste ettevalmistamisel. Erinevate meediakanalite kaudu reklaamitakse muuseumide kollektioone ja näi-

tusi. Viimasel ajal on eriti tuntav kultuuriasutuste omavahelise koostöö areng ja tihenemine, koostöös osalevad muuseumid, raamatukogud, arhiivid ja muinsuskaitse. Muuseumide endi vahel on sidemed samuti tihenunud ja sageli eksponeeritakse koostatud näitusi mitmes muuseumis üle Eesti, toimib infovahetus, laenutatakse museaale jne.

Joonis 9.3. Muuseumite seosed teiste tegevusvaldkondadega

Joonis 9.4. Muuseumite seosed teiste loomemajanduse sektoritega

9.4. HARIDUS

Muuseumides vajatakse erinevate valdkondade spetsialiste sõltuvalt muuseumi liigist, näiteks ajaloo, kunsti, arhitektuuri, loodusteaduste või muul alal. Muuseumides töötavad ka teised spetsialistid, sh turundusalal, infotehnoloogiaspetsialistid, samuti restauraatorid, konservatorid jt. Märkimisväärne osakaal on teadustööl.

Oluline roll on muuseumispetsialistidel nagu kuraatorid, varahoidjad, muuseumipedagoogid jne. Suurem osa muuseumispetsialistidest on kõrgharidusega.

Kuni 2010/2011. aastani õpetas Tartu Ülikooli Ajaloo- ja arheoloogia instituudi arhiivinduse õppetool bakalaureuseõppes ainet arhiivindus ja museoloogia, mis nüüd on muutunud ainult arhiivinduseks. Muuseumide töötajaid valmistavad ette teised õppetoolid – arheoloogia, Eesti ajalugu, kunstiajalugu. Üliõpilastel on võimalik muuseumipraktika läbimisel sõlmida huvi korral muuseumidega pikemaajalisi sidemeid. Muuseumitööle suundunud lõpetajate arvu kohta statistilised andmed puuduvad.

2011. aastal Tallinna Ülikool ja Eesti Ajaloomuuseum sõlmisid koostöölepingu, mille koheselt arendatakse koostööd museoloogia edendamisel. Tudengitel on võimalus olla muuseumipraktikal Eesti vanimas muuseumis ja kasutada selle kogusid.

Eesti Kunstiakadeemia pakub muinsuskaitse ja restaureerimisalast kõrgharidust. 2011. aastal lõpetas bakalaureuse õppe 11 inimest. Aastatel 2008-2011 omistas 16 spetsialisti magistrakraadi.

Muuseumitöötajate täiendkoolitusega on tegelenud Eesti Muuseumiühing.

Muuseumid ise tegelevad vabaharidusliku koolitustegevusega, mis on suunatud nii õpilastele kui täiskasvanutele.

9.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA OHUD

Tugevused

- Alanud on muuseumivõrgustiku korrastamine lähtudes muuseumide eripärast ja kohalikest oludest
- Loomisel on õiguslik kogumispoliitika
- Riiklik rahastamine
- Muuseumide arengukava olemasolu
- Avatud on mitmed uued muuseumid ja paljud muuseumid on läbinud uuenduskuuri, mistõttu on muuseumikülastuste arv liikunud tõusutrendil
- Muuseumitöötajate organisatsioonide olemasolu
- Pikaajalised teadustöö kogemused
- Aktiivsed muuseumisõprade ühendused
- Igaaastane Muuseumi öö läbiviimine
- Muuseumid leevendavad turismihooaja probleeme
- Muuseumide Infokeskuse kodulehekülj www.muuseum.ee koondab infot Eesti muuseumide kohta

Nõrkused

- Tõsiseks probleemiks on muuseumide hoidlate seisukord – nii ruumipuudus kui ka olemasolevate hoiutingimuste tase. Selle põhjuseks on üheltpoolt suur museaalide hulk, mille kogumisel ei ole alati kõik muuseumid lähtunud läbimõeldud kogumispoliitikast, ning teiselt poolt asjaolu, et Eesti muuseumid tegutsevad üldjuhul muuseumiks kohandatud, mitte spetsiaalselt muuseumiteks ehitatud hoonetes
- Muuseumide eelarved on pingelised ning piletite hinnad on viimastel aastatel tõusnud, mis võib kujuneda üheks oluliseks takistuseks muuseumide külastamisel
- Maapiirkondade kooliõpilaste muuseumikülastused on logistiliselt keerulised

Arenguvõimalused

- Olemasolevate muuseumikogude analüüs ja korrastamine
- Aktiivsem turundus poliitika, näituste väljaandmine

- Oluline on parandada muuseumikogude kättesaadavust veebis, kiirendades andmete sissestamist ja digikujutiste lisamist muuseumide infosüsteemi MuIS.
- Sise- ja väliturismi areng, muuseumide tihedam koostöö turismisektoriga
- Muuseumide külastatavuse ja teekondade uuringu läbi viimine
- Muuseumide kui hariduskeskuste arendamine

Ohud

- Intellektuaalse omandi kommertsialiseerimine
- Kärbetest tulenevalt on muuseumide eelarved 4-5 aasta tagusel tasemel. Samas tõusevad pidevalt erinevate teenuste ja kaupade hinnad. Nii tekib olukord, kus peamised ressursid kuluvad kommunaalmaksetele ning sisutegevusteks ja arenduseks ei jagu raha
- Muuseumide sisutöötajate palgatase jääb alla Eesti keskmise, mistõttu pole küsimus enam väga heade spetsialistide tööle saamises ja seal hoidmises, vaid muuseumide tegevuse jätkusuutlikkuses

9.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS

Muuseumide arenguprognosid tuginevad esialgsele Kultuuriministeeriumi arengukavale aastateks 2014-2017.

- Mitmed suure potentsiaaliga muuseumid vajavad tegevuskeskkonna kaasajastamist ja ekspositsioonide uuendamist. Kavas on:
 - 2016. aastal lõpetada Eesti Rahva Muuseumi uue hoone ehitamine;
 - 2017. aastal peab Eesti Vabaõhumuuseum saama külastuskeskuse ja uue hoidla ning konserveerimise keskuse;
 - 2018. aastal tuleb taasavada taastatud Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe kompleks.
- Kiire kultuuriturismi areng
- Muuseumid peavad arendama tööd noortega ja lastega

9.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD

Avaldame tänu kõigile töö valmimisele kaasa aidanud ekspertidele. Valdkonna töö on läbi arutatud 2. mail toimunud ümarlaul.

Nimi	Organisatsioon, ettevõte	Osalemine ümarlaul
Marju Reismaa	Kultuuriministeerium	✓
Kersti Tiik	Eesti Kunstimuseum	✓
Sirje Karis	Eesti Ajaloomuseum	✓
Merike Lang	Eesti Vabaõhumuuseum	✓
Triin Visnapuu-Sepp	Eesti Meremuuseum	✓
Epp Alatalu	Eesti Rahva Muuseum	✓
Sandra Mälk	Eesti Arhitektuurimuuseum	✓
Kutt Kommel	Statistikaamet	
Ave Priimägi	Statistikaamet	
EKI partneritest osalesid:		
Jorma Sarv	Kultuuriministeerium	✓
Eero Raun	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	✓
EKI töögrupist osalesid:		
Marje Josing	Eesti Konjunkturiinstituut	✓
Triin Vahi	Eesti Konjunkturiinstituut	✓
Kiira Martens	Eesti Konjunkturiinstituut	✓

Riigimuseumid ja keskmuseumid

Kesk- muu- seumid	Riigi- muu- seumid		Haldaja
*	*	Eesti Ajaloomuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Arhitektuurimuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Kunstimuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Meremuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Rahva Muuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Spordimuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Tervishoiumuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Vabaõhumuuseum	Kultuuriministeerium
*	*	Eesti Loodusmuuseum	Keskkonnaministeerium
*	*	Eesti Põllumajandusmuuseum	Põllumajandusministeerium
	*	C. R. Jakobsoni Talumuuseum	Põllumajandusministeerium
	*	Eesti Piimandusmuuseum	Põllumajandusministeerium
	*	Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum	Kultuuriministeerium
	*	Eesti Maanteemuuseum	Maanteeamet
	*	Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri Muuseum	Kaitseministeerium
	*	Eesti Siseturvalisuse muuseum (Eesti Tuletõrjemuuseum)	Siseministeerium
	*	Tartu Kunstimuuseum	Kultuuriministeerium
	*	Harjumaa Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Hiiumaa Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Iisaku Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Järvamaa Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Läänemaa Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Mahtra Talurahvamuuseum	Kultuuriministeerium
	*	Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum	Kultuuriministeerium
	*	Põlva Talurahvamuuseum	Kultuuriministeerium
	*	Pärnu Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Rannarootsi Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Saaremaa Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Valga Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Viljandi Muuseum	Kultuuriministeerium
	*	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum (Võrumaa Muuseum)	Kultuuriministeerium
	*	Virumaa Muuseumid SA	Valitsussektori sihtasutus
	*	SA A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel	Valitsussektori sihtasutus

Kultuuriministeriumis registreeritud muuseumid (2013. aasta mai seisuga)

	Omand	Aadress
Harjumaa		
Eesti Riiklik Sõjamuuseum - kindral Laidoneri muuseum	riigi	Mõisa tee 1, Haabneeme, Viimsi vald
Eesti Vabadusvõitluse Muuseum	MTÜ	Külma park, Lagedi, Rae vald
Harjumaa Muuseum	riigi	Linnuse 9, Keila
Amandus Adamsoni muuseum		Adamsoni 3, Paldiski
Keila-Joa Hüdrolektriijaama muuseum	AS Eesti Energia	Keila-Joa, Keila vald
Keila Gümnaasiumi Muuseum	kooli	Põhja 8, Keila
Kolga muuseum	munitsipaal	Kolga, Kuusalu vald
Kolgaküla traktorite ja tööriistade muuseum	MTÜ	Kolgaküla, Kuusalu vald
Kose-Uuemõisa koduloomuuseum	munitsipaal	Kosejõe kool, Kose-Uuemõisa
Lembit Arulo kodulootare	era	Vihase küla, Loksa vald
Metsanurme koduloomuuseum	MTÜ	Rehemetsa, Metsanurme k, Saku v
Mootorrattamuuseum	MTÜ	Tagadi tee 1, Kurtna, Saku vald
Näkiallika Tööriistamuuseum	FIE	Kupu küla, Kuusalu vald
Padise Klooster	SA	Padise küla, Padise vald
Paldiski Muuseum	munitsipaal	Rae 38, Paldiski
Rebala muinsuskaitseala muuseum	SA Rebala Fond	Muuseumimaja, Jõelähtme vald
Rootsi-Kallavere küla muuseum	MTÜ	Rootsi-Kallavere k, Jõelähtme vald
Toomani Talumuuseum	era	Toomani t, Muuksi k, Kuusalu v
Viimsi Muuseumid	SA	Nurme tee 3, Viimsi vald
Viimsi vabaõhumuuseum		Pringi küla, Viimsi vald
Rannarahva muuseum		Nurme tee 3, Pringi k, Viimsi vald
Naissaare muuseum		Männiku k, Naissaar
Pranglisaarte muuseum		Lääneotsa k, Prangli, Viimsi vald
Viinistu kunstimuuseum	MTÜ	Viinistu, Loksa vald
Õllemuuseum Saku Pruulikoda	OÜ Cityhaus Grupp	Tallinna mnt 2, Saku
Tallinn		
Dominiiklaste Kloostri Muuseum	OÜ Kloostri Juures	Vene 16
Eesti Ajaloomuuseum	riigi	Pikk 17
Suurgildi hoone		Pikk 17
Maarjamäe loss		Pirita tee 56
Eesti Filmimuuseum		Pirita tee 56
Eesti Arhitektuurimuuseum	riigi	Ahtri 2
Eesti Juudi Muuseum	MTÜ	Karu 16
Eesti Kunstimuuseum -	riigi	Weizenbergi 34/Valge 1
Kumu Kunstimuuseum		Weizenbergi 34/Valge 1
Adamson-Ericu muuseum		Lühike jalg 3
Kadrioru Kunstimuuseum		Weizenbergi 37
Mikkeli muuseum		Weizenbergi 28

	Omand	Aadress
Niguliste muuseum		Niguliste 3
Eesti Loodusmuuseum	riigi	Lai tn 29A
Eesti Meremuuseum	riigi	Pikk 70
Lennusadam		Küti 15A
Miinimuuseum		Uus 37
Eesti Panga Muuseum	Eesti Pank	Estonia pst 11
Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum	Tallinna Ülikool	Narva mnt 25
Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum	riigi	Lai 17
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum	riigi	Müürivahe 12
Andres Särevi Kortermuuseum		Tina 23-13
Eesti Tervishoiu Muuseum	riigi	Lai 28/30
Eesti Siseturvalisuse Muuseum	riigi	Raua 2
Eesti Vabaõhumuuseum	SA	Vabaõhumuuseumi tee 12
Eesti Vanatehnika Muuseum	SA	Tallinn
Eesti Vene Muuseum	MTÜ	Koidula 23
Energiakeskus	SA	Põhja pst 29
Kalevi Martsipanituba	AS Kalev	Pikk 16
Kindlustuse Muuseum	IF Eesti Kindlustus AS	Pronksi 19
Koertemuuseum	MTÜ	Õie 14, Nõmme
Konstantin Pätsi Muuseum	MTÜ	Maarjamäe loss, Pirita tee 56
Majandusajaloo Muuseum	MTÜ	Kiriku 6
Nõmme Muuseum	munitsipaal	Jaama 18
Okupatsioonide Muuseum	SA	Toompea 8
Politseimuuseum	riigi	Pärnu mnt 139
Revali Raeapteegi Muuseum	era	Raekoja plats 11
Tallinna Linnamuuseum	munitsipaal	Vene 17
Kiek in de Kök		Komandandi 2
Lastemuuseum		Kotzebue 16
Peeter I Maja		Mäekalda 2
Raevangla Fotomuuseum		Raekoja 4/6
A. H. Tammsaare Memoriaalmuuseum		Koidula 12A
E. Vilde Muuseum		Roheline aas 3
Tallinna Raekoja Muuseum	munitsipaal	Raekoda, Raekoja plats 1
Tallinn Ülikooli Ajaloo Instituudi Arheoloogiamuuseum	riigi	Rüütli 10
Vene Kultuurimuuseum	Vene Kultuurikeskus, AS Rukon, Vene Uurimiskeskus	Mere pst 5
ETK Ühiskaubandusmuuseum	ETK	Kalda 7c
Hiiumaa		
Hiiumaa Militaarajaloo Muuseum	MTÜ	Vabriku väljak 8, Kärkla
Hiiumaa Muuseum	riigi	Vabriku väljak 8, Kärkla
Teadus- ja näitusekeskus Pikk Maja		Vabriku väljak 8, Kärkla

	Omand	Aadress
Kassari Ekspositsioonimaja		Kassari, Käina vald
Mihkli muuseum Malvastes		Malvaste, Kõrgessaare vald
Rudolf Tobiase Majamuuseum		Hiiu mnt 33, Käina
Soera Talumuuseum	munitsipaal	Palade küla, Pühalepa vald
Sõru muuseum	munitsipaal	Pärna küla, Emmaste vald
Vaemla Villavabrik	OÜ Hiiu Vill	Vaemla k, Käina vald
Ida-Virumaa		
Avinurme Koduloomuuseum	munitsipaal	Võidu 2, Avinurme
Iisaku Muuseum	riigi	Tartu mnt 58, Iisaku
Jõhvi Kindluskiriku Muuseum	MTÜ	Rakvere mnt 6, Jõhvi
Jõhvi Linnagalerii	munitsipaal	Pargi 40, Jõhvi
Järve Gümnaasiumi muuseum	kooli	Katse 2, Kohtla-Järve
Kohtla Kaevanduspark-muuseum	SA	Jaama 1, Kohtla-Nõmme
Kohtla-Järve Põlevkivimuuseum	munitsipaal	Lehe 10A, Kukruse, Kohtla-Järve
Põlevkivimuuseumi Valge saal		Tuuslari 18A, Kohtla-Järve
Mere- ja sõjaajaloomuuseum	MTÜ	Jõe 3, Toila
Narva Aleksandri Kirikumuuseum	kogudus	Kiriku 9, Narva
Narva Muuseum	munitsipaal	Peterburi mnt 2, Narva
Põhjaõu		Peterburi mnt 2, Narva
Kunstigalerii		Vestervalli 21, Narva
Narva-Jõesuu Koduloomuuseum	munitsipaal	Nurme 38, Narva-Jõesuu
Punamäe Sõjaajaloomuuseum	MTÜ	Kuningaküla, Illuka vald
Sillamäe Muuseum	munitsipaal	Kajaka 17A, Sillamäe
Jõgevamaa		
Aleksandrikooli muuseumituba	kooli	Põltsamaa Ametikool, Väike-Kamari, Põltsamaa vald
Betti Alveri Muuseum	SA	Jaama 3B, Jõgeva
Kalevipoja Muuseum	munitsipaal	Kääpa küla, Saare vald
Kuremaa Lossituba	SA	Kuremaa, Jõgeva vald
Kursi Kihelkonnamuuseum	EELK kogudus	Kursi pastoraat, Puurmani vald
Laiuse Põhikooli muuseum	kooli	Laiuse Põhikool, Jõgeva vald
Laiuse Õlemuuseum	MTÜ	Laiuse, Jõgeva vald
Luuu Topiste Muuseum	kooli	Luuu, Palamuse vald
Mustvee Linna Muuseum	MTÜ	Narva mnt 24, Mustvee
Mustvee Vanausuliste Muuseum	MTÜ	Narva mnt 22, Mustvee
Nurga Koduloomuuseum	FIE	Kassinurme küla, Jõgeva vald
Paduvere Talumuuseum	MTÜ	Paduvere küla, Jõgeva vald
Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum	riigi	Kõstri allee 3, Palamuse
Põltsamaa Muuseum	munitsipaal	Lossi 1b, Põltsamaa
Savikaupade Muuseum	FIE	Keraamika 6, Siimusti, Jõgeva vald
Tabivere Vallamuuseum	munitsipaal	Pargi 1, Tabivere
Torma Vallamuuseum	era	Lullikatku tee 31, Torma

	Omand	Aadress
Veskimetsa Talumuuseum	era	Raatvere küla, Pala vald
Voore Kodulootuba	kooli	Voore, Saare vald
Järvamaa		
A. H. Tammsaare Muuseum	SA	Vetepere küla, Albu vald
Aravete Külamuuseum	munitsipaal	Kurisu 1, Aravete
Eesti Piimandusmuuseum	riigi	H. Rebase 1, Imavere
Eesti Ringhäälingumuuseum	MTÜ	Vabriku 11, Türi
Vanatehnikaklubi RETROM Tuletõrjumuuseum	MTÜ	Kärevere küla, Türi vald
Järva-Jaani Tuletõrjumuuseum	MTÜ	Pikk 24, Järva-Jaani
Vanatehnika varjupaik		Lai 7, Järva-Jaani
Järvamaa Muuseum	riigi	Lembitu 5, Paide
Jürimardi talumuuseum	era	Metsla küla, Järva-Jaani vald
Koeru muuseum	munitsipaal	Paide tee 3, Koeru
Sargvere Mõisa muuseum	MTÜ	Sargvere mõis, Paide vald
Särevere muuseum		
(Türi Tehnika- ja Maamajanduskooli muuseum)	kooli	Särevere, Türi vald
Türi Muuseum	munitsipaal	Vabriku pst 11, Türi
Läänemaa		
August Tambärgi nim Hanila Muuseum	munitsipaal	Hanila küla, Hanila vald
Eesti Raudteemuuseum	munitsipaal	Raudtee 2, Haapsalu
Evald Okase Muuseum	MTÜ	Karja 24, Haapsalu
Haapsalu Piiskopilinnus	SA	Lossi plats 3, Haapsalu
Kiideva muuseum	MTÜ	Nurga talu, Kiideva k, Ridala vald
Koela Talumuuseum	munitsipaal	Koela küla, Taebla vald
Lihula Muuseum	munitsipaal	Linnuse tee 1, Lihula
Läänemaa Muuseum	riigi	Kooli 2, Haapsalu
Ants Laikmaa majamuuseum		Kadarpiku küla, Taebla vald
Cyrillus Kreegi Kortermuuseum		Väike-Viigi 10-2, Haapsalu
Iloni Imedemaa galerii		Kooli 5, Haapsalu
Lyckholmi Muuseum	MTÜ	Pürksi, Noarootsi vald
Matsalu muuseum	MTÜ	Matsalu küla, Hanila vald
Penijõe muuseum	Matsalu Rahvus- park	Penijõe, Lihula vald
Põlluotsa Talumuuseum	FIE	Põlluotsa talu, Peraküla, Nõva vald
Rannarootsi Muuseum	riigi	Sadama 31/32, Haapsalu
Ruhnu Muuseum		Ruhnu
Korsi Talu		Ruhnu
Sidemuuseum	MTÜ	Tamme 21A, Haapsalu
Suure-Lähtru Mõis-muuseum	OÜ Suure-Lähtru Mõis	Suure-Lähtru, Martna vald
Virtsu Harrastusmuuseum	MTÜ	Tammi tee 2, Virtsu, Hanila vald

Lääne-Virumaa

	Omand	Aadress
Admiral A. J. von Krusensterni mälestustuba	MTÜ	Kiltsi alevik, Väike-Maarja vald
Eesti Piiritusetööstuse Muuseum	AS Rakvere Piiritustehas	Moe, Tapa vald
Jäneda Koduloomuuseum	MTÜ	Jäneda Mõisahooned, Tapa vald
Käsmu Meremuuseum	MTÜ	Merekooli tee 4, Käsmu, Vihula v
Lehtse Koduloomuuseum	munitsipaal	Rägavere tee 10, Lehtse, Tapa vald
Porkuni Paemuuseum	munitsipaal	Porkuni, Tamsalu vald
Rakke Valla Hariduse Seltsi muuseum	MTÜ	Faehlmanni 33, Rakke
SA Virumaa Muuseumid	SA	Tallinna 3A, Rakvere
Altja Kõrts ja võrgukuurid		Altja küla, Vihula vald
Karepa Kalame Talumuuseum		Karepa, Vihula vald
Kunda Tsemendimuuseum		Jaama 11, Kunda
Palmse Mõis		Palmse, Viitna, Kadrina vald
Rakvere Linnakodaniku Muuseum		Pikk tn 50, Rakvere
Rakvere Linnus-Muuseum		Vallimägi, Rakvere
Rakvere Näitusemaja		Tallinna tn 3, Rakvere
Toolse Ordulinnus		Toolse, Vihula vald
Viru-Nigula pastoraat		Rataskaevu 1, Viru-Nigula
Sagadi Metsamuuseum	Riigimetsakeskus	Sagadi, Vihula vald
Sagadi Mõis-muuseum	Riigimetsakeskus	Sagadi, Vihula vald
Tamsalu Muuseum	MTÜ	Kesk 2, Tamsalu
Tapa Muuseum	munitsipaal	1. Mai pst 34, Tapa
Viru-Jaagupi Muuseum	munitsipaal	Kooli tee 7, Viru-Jaagupi, Vinni v
Viru-Nigula Koduloomuuseum	munitsipaal	Viru-Nigula küla, Viru-Nigula v
Väike-Maarja Muuseum	munitsipaal	Pikk 3, Väike-Maarja
Vao tornlinnus-muuseum		Vao, Väike-Maarja vald
Põlvamaa		
Ahja Valla Tuglase Muuseum	munitsipaal	Tartu mnt 21, Ahja
Eesti Maanteemuuseum	riigi	Varbuse, Kanepi vald
Kanepi Gümnaasiumi koolimuuseum	kooli	Kooli 1, Kanepi, Kanepi vald
Orava Põhikooli muuseum	kooli	Orava Põhikool, Orava vald
Peri Koduloomuuseum	munitsipaal	Peri küla, Põlva vald
Põlva Talurahvamuuseum	riigi	Karilatsi, Kõlleste vald
Räpina Koduloo- ja Aiandusmuuseum	munitsipaal	Pargi 28, Räpina
Seto Talumuuseum	munitsipaal	Pikk 40, Värsk
Saatse Seto Muuseum		Saatse, Värsk vald
Viluste Põhikooli muuseum	kooli	Viluste Põhikool, Veriora vald
Pärnumaa		
Audru Muuseum	munitsipaal	Pärna allee 14, Audru
Carl Robert Jakobsoni Talumuuseum	riigi	Kurgja küla, Vändra vald
Eesti Muuseumraudtee	MTÜ	Lavassaare
Häädemeeste muuseum	munitsipaal	Kooli 9, Häädemeeste

	Omand	Aadress
Kihnu Koduloomuuseum	munitsipaal	Linaküla, Kihnu vald
Pärnu Muuseum	riigi	Aia 4, Pärnu
Lydia Koidula Memoriaalmuuseum		Jannseni 37, Pärnu
Uue Kunsti Muuseum	SA	Esplanaadi 10, Pärnu
Pärnu-Jaagupi koolimuuseum	kooli	Kooli 3, Pärnu-Jaagupi, Halinga v
Seljametsa Muuseum	munitsipaal	Seljametsa küla, Paikuse vald
Sindi Muuseum	munitsipaal	Pärnu mnt 26 a, Sindi
Tori Muuseum	munitsipaal	Tori alevik, Tori vald
Tõstamaa Muuseum	SA	Kalli mnt 13, Tõstamaa
Varbla Muuseum	MTÜ	Aruküla, Varbla vald
Raplamaa		
Hageri Muuseum	munitsipaal	Hageri, Kohila vald
Järvakandi Klaasimuuseum	munitsipaal	1. Mai 2 A, Järvakandi
Kabala Villaveski-Muuseum	FIE	Tamme küla, Raikküla vald
Mahtra Talurahvamuuseum	riigi	Muuseumi 1, Juuru
Sillaotsa Talumuuseum	munitsipaal	Velise, Märjamaa vald
Võerahansu Kodumuuseum	Tõnumäe OÜ	Keo, Raikküla vald
Saaremaa		
Buldersi talu ait	FIE	Ruhnu
Joel Nõukase militaarsemete kogu	MTÜ	Põripõllu küla, Orissaare vald
Jööri Külamuuseum	selts	Jööri küla, Valjala vald
Haamerite Näitusemaja	MTÜ	Vallimaa 15A, Kuressaare
Kaali külastuskeskuse Meteoriitika- ja Paekivi-muuseum	MTÜ	Kaali, Pihtla vald
Kaarma Koolide Muuseum	munitsipaal	Vaivere, Kaarma vald
Löve Varakamber	MTÜ	Sakla küla, Valjala vald
Muhu Muuseum	munitsipaal	Koguva küla, Muhu vald
Saaremaa Muuseum	riigi	Lossihoovi 1, Kuressaare
Aavikute Majamuuseum		Vallimaa t 7, Kuressaare
Arhiivraamatukogu		Lossihoovi 1, Kuressaare
Eemu Tuulik		Linnuse küla, Muhu-Liiva
Mihkli Talumuuseum		Viki küla, Kihelkonna
Salme Kodulookamber	era	Salme vald
Tammisaare Talu Vabaõhumuuseum	SA	Tammisaare talu Mõega k, Muhu v
Tartu		
A. Le Coq Õllemuuseum	AS A. Le Coq	Tähtvere 56/62
Eesti Kirjandusmuuseum	riigi	Vanemuise 42
Eesti Pimedate Muuseum	MTÜ	Ringtee 1
Eesti Rahva Muuseum (ERM)	riigi	Veski 32
Eesti Postimuuseum		Vanemuise 7, näitused: Rüütli 15
ERM osakond Raadil		Narva mnt 177
Näitusemaja		J. Kuperjanovi 9

	Omand	Aadress
Eesti Spordimuuseum	riigi	Rüütli 15
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Muuseum	riigi	Riia 12
Karl Ernst von Baeri Muuseum	Eesti Maaülikool	Veski 4
Tartu Kunstimuuseum	riigi	Vallikraavi 14
Näitusemaja		Raekoja plats 18
Tartu Linnamuuseum	munitsipaal	Narva mnt 23
19. sajandi Tartu Linnakodaniku Muuseum		Jaani 16
KGB Kongide Muuseum		Riia 15B
Laulupeomuuseum		Jaama 14
Oskar Lutsu Majamuuseum		Riia 38
Raenäitus		Raekoda
Tartu Mänguasjumuuseum	munitsipaal	Lutsu 8
Teatri- ja filminukkude maja		Lutsu 8 õuemaja
Tartu Tuletõrjeühingu Ajaloomuuseum	MTÜ	Raua 22
Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseum	riigi	Lossi 25
Tartu Ülikooli Botaanikaaed	riigi	Lai 40
Tartu Ülikooli Kunstimuuseum	riigi	Ülikooli 18
Tartu Ülikooli Loodusmuuseum	riigi	Vanemuise 46
Tartu Ülikooli Teaduskeskus AHAA	SA	Lossi 40
Tartumaa		
Alatskivi loss	SA	Lossi 10, Alatskivi vald
Eesti Põllumajandusmuuseum	riigi	Muuseumi 2, Ülenurme
Heino Prosti Põllutöomasinate Muuseum	era	Variku talu, Vissi küla, Nõo vald
Kambja Põhikooli Muuseum	kooli	Kesk 5, Kambja
Kolkja Vanausuliste Muuseum	munitsipaal	Kolkja, Peipsiveere vald
Varnja elav ajaloomuuseum		Varnja küla, Peipsiveere vald
Liivi Muuseum	munitsipaal	Rupsi k, Alatskivi vald
Miina Härma nimeline klass-muuseum	kooli	Kõrveküla, Tartu vald
Nõo Koduloomuuseum	munitsipaal	Voika 23, Nõo
Soomepoiste Muuseum	munitsipaal	Äksi, Tartu vald
Tartu Lennundusmuuseum	SA	Lange, Veskiorg, Haaslava vald
Tartumaa Muuseum	riigi	Pikk 2, Elva
Leopold Hanseni Majamuuseum		Vaikne 10, Elva
Eduard Kutsari Majamuuseum		J. Kärneri 4, Elva
Võrtsjärve Järvemuuseum	Eesti Maaülikool	Vehendi k, Rannu vald
Valgamaa		
Barclay de Tolly Mausoleum	munitsipaal	Jõgeveste, Helme vald
Eesti Lipu Muuseum	era	Kirikumõis, Otepää vald
Gustav Wulf-Õie Muuseum (Eesti Kirjandusmuuseumi filiaal)	riigi	Nüpli, Otepää vald
Hellenurme Vesiveski Muuseum	MTÜ	Hellenurme küla, Palupera vald
Helme Koduloomuuseum	munitsipaal	Kirikuküla, Helme vald
Otepää Gümnaasiumi muuseum	kooli	Koolitare 7, Otepää
Otepää Suusamuuseum	munitsipaal	Kirikumõis, Otepää vald

	Omand	Address
Valga Muuseum	riigi	Vabaduse 8, Valga
Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon (Eesti Siseturvalisuse Muuseumi filiaal)	riigi, SA	Pikk 16, Valga
Viljandimaa		
August Kitzbergi tubamuuseum	FIE	Maie talu, Leeli k, Karksi vald
Heimtali koduloomuuseum ⁵	MTÜ	Heimtali, Pärsti vald
Heliloojate Kappide Majamuuseum	munitsipaal	Tallinna 30, Suure-Jaani
Johann Köleri muuseum	MTÜ	Ivaski küla, Vastemõisa vald
Karksi külamuuseum	MTÜ	Karksi k, Karksi vald
Kolga-Jaani Põhikooli muuseum	kooli	Viljandi mnt 1a, Kolga-Jaani
Kommunistituba "Viha ja Viisnurk"	MTÜ	Suur-Kaare 32, Viljandi
Kondase Keskus (Viljandi raamatukogu struktuuriüksus)	munitsipaal	Pikk 8, Viljandi
Mulgi Külamuuseum	munitsipaal	Kosksilla Algkool, Uue-Kariste k, Halliste vald
Mõisaküla Muuseum	munitsipaal	J. Sihveri 4, Mõisaküla
Olustvere Muuseum	kooli	Olustvere loss, Olustvere vald
Tarvastu Muuseum	munitsipaal	Mustla, Tarvastu vald
Viljandi kultuuriselts "Koit" ajalootuba	MTÜ	Jakobsoni 18, Viljandi
Viljandi Maagümnaasiumi muuseum	kooli	Uueveski tee 1, Viljandi
Viljandi Muuseum	riigi	Laidoneri plats 10, Viljandi
Mart Saare Majamuuseum		Hüpassaare talu, Vihi k, S-Jaani v
Väike-Männiku talumuuseum	MTÜ	lia küla, Kõpu vald
Võrumaa		
Antsla Gümnaasiumi muuseum	kooli	Kooli tee 14, Antsla
Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum	riigi	Kreutzwaldi 3, Võru
Mõniste Muuseum		Kuutsi, Mõniste vald
Võrumaa Muuseum		Katariina allee 11, Võru
Meremäe-Obinitsa Põhikooli muuseum	kooli	Meremäe
Obinitsa Seto Muuseumitarõ	munitsipaal	Obinitsa, Meremäe vald
Orelimuuseum		
"Vennad Kriisad Haanjamaalt ja nende orelid"	SA	Tartu tn 42, Võru
Parksepa Keskkooli muuseum	kooli	Võru tee 4, Parksepa, Võru vald
Pikakannu Põhikooli muuseum	kooli	Pikakannu küla, Lasva vald
Ruusmäe koduloomuuseum	munitsipaal	Haanja-Ruusmäe Põhikool
Sõmerpalu Vallamuuseum	kooli	Sõmerpalu Põhikool, Sõmerpalu v
Urvaste Vallamuuseum	MTÜ	Uue-Antsla k, Urvaste vald
Vana-Antsla Kutsekeskkooli muuseum	kooli	Vana-Antsla, Antsla vald
Vastseliina Gümnaasiumi muuseum	kooli	Petseri tn. 6, Vastseliina
Vastseliina Koduloomuuseum	munitsipaal	Võidu 29, Vastseliina
Võru I Põhikooli muuseum	kooli	Seminari 1, Võru

⁵ edaspidi Eesti Rahva Muuseumi koosseisus

Eesti Kunstimuuseumi näitused välismaal ja välismaa näitused Eesti Kunstimuuseumis 2008-2011

Eesti kunstinäitused välismaal

Kumu Kunstimuuseum

2008

Punaste lippude all

Turus 08.05.2008 – 31.08.2008

Malmös 30.09.2008 – 25.01.2009

Eesti kaasaegse kunsti näitus (Plaisirs de l'imagination)

Tours'i lossis Prantsusmaal

03.04.2008 – 27.04.2008

Paradise in not lost. Eesti nüüdiskunsti näitus

Zurab Tsereteli Galeriis Moskvast Tallinna kultuuripäevad raames

10.12.2008 – 11.01.2009

2009

Leonhard Lapini näitus

Turu kunstimuuseumis

11.06.2009 – 10.01.2010

Punaste lippude all

Vaasa kunstimuuseumis

2010

Floromaania

Vaasa kunstimuuseumis

12.06.2010 – 29.08.2010

2011

Adapting Modernity

Szczecini Rahvusmuuseumis

10.11.2010 – 27.02.2011

Confrontations and Provocations

Szczecini Rahvusmuuseumis

10.11.2010 – 27.02.2011

Kadrioru kunstimuuseum

2008

Maarjamaa rokokoo. Gottlieb Welte (1745/49 – 1792)

Saksamaa Mainsi piirkonna muuseumis

2009

Kapakat ja kansanhuivit
Sinebrycoffi muuseumis Soomes
September – 31.12.2009

Adamson-Ericu Muuseum

2009

Maakivi Eesti ehtekunstis
Näitus Eesti suursaatkonnas Helsingis
26.05.2009 – 2.09.2009

Väliskunsti tutvustavad näitused

Kumu Kunstimuuseum

2008

Väike speaktaakel. Lauri Astala videoinstallatsioonid
12.12.2008 – 15.02.2009
5. korrus

Tegelikkuse sabotaaž. Sürrealism Euroopa fotokunstis 1922-1947
31.10.2008 – 11.01.2009
Suur saal

Fluxus East. Fluxuse võrgustikud Ida-Euroopas
5.09.2008 – 23.11.2008
5. korrus

Gerhard Richter. Ülevaade
06.06.2008 – 17.08.2008
5. korrus

Soome kunsti kuldaeg. Meistriteoseid Turu Kunstimuuseumi kogust
28.03.2008 – 08.06.2008
Suur saal

2009

Quilting Sessions. Paul McCarthy ja Benjamin Weissmani joonistused
17.05.2009 – 23.08.2009
5. korrus

Foksal galerii tegevus 1966-1989
29.05.2009 – 20.09.2009
4. korrus

Läheb raskemaks. Mindaugas Navakas
17.05.2009 – 27.09.2009

Kumu sisehoov

Normandia maalijad
16.10.2009 – 10.01.2010
3. korrus

I love Malmö
11.09.2009 – 17.01.2010
5. korrus

Harro! Soome popkunsti klassik
02.10.2009 – 28.03.2010
4. korrus B-tiib

2010
Čiurlionis ja tema aeg Leedu kunstis
30.04.2010 – 08.08.2010
Suur saal

Maa ja vee kahekõne. Eero Hiironeni skulptuurid
21.05.2010 – 05.09.2010
Kumu sisehoov

Väliseesti foto
08.10.2010 – 19.12.2010
4. korrus, B-tiib

Eesti kunst paguluses
03.09.2010 – 02.01.2011
Suur saal

John Constable. Victoria & Alberti muuseumi kogudest
24.09.2010 – 23.01.2011
3. korrus, B-tiib

Kõik saab korda
28.10.2010 – 02.01.2011
Kaasaegse kunsti galerii, 5. korrus

2011
Pavel Filonov. Vene avangard ja järgnenu
10.06.2011 – 18.09.2011
Suur saal

Gateways. Kunst ja võrgustunud kultuur
13.05.2011 – 25.09.2011
5. korrus, kaasaegse kunsti galerii

Kaksikportree. Flaami sümbolistid James Ensor ja Jules de Bruycker

17.06.2011 – 30.10.2011

3. korrus, B-tiib

Tadeusz Kantor. Poola avangardist ja teatriuendaja

09.09.2011 – 18.12.2011

4. korrus, B-tiib

Teisele poole. Tallinna fotokuu 2011 rahvusvaheline kuraatorinäitus

07.10.2011 – 08.01.2012

Suur saal

Kadrioru kunstimuuseum

2008

Igatsedes mägesid. Šveitsi maastikud Balti kunstis

09.02.2008 – 11.05.2008

2009

Elu melu

22.05.2009 – 30.08.2009

Balti biidermeier

19.09.2009 – 29.08.2010

2010

Leonardo da Vinci autoportree (?) esitlus

06.2010 – 12.02.2010

2011

Bosch & Bruegel. Ühe maali neli jälge

22.10.2011 – 04.03.2012

Adamson-Ericu Muuseum

2008

Läti modernist Niklavs Strunke (1894-1966)

16.08.2008 – 23.11.2008

Läbikumav. Akvarellid. Kjell Ekström. Ahvenamaa

13.06.2008 – 10.08.2008

2009

2 + 2 = 5

24.04.2009 – 23.08.2009

Taani-Eesti koostööprojekt

Aasia minu südames. Kōkyō Hatanaka. Jaapani klassikaline nihonga- maal

28.08.2009 – 01.11.2009

2011

Naiskunstnikud Ahvenamaa Önningeby kunstnike koloonias
25.03.2011 – 2.09.2011

Mikkeli Muuseum

2008

Türgi värvid ja lõimed. Gönül Paksoy ajatu rõivadisain
22.10.2008 – 25.01.2009